

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

22. veebruar 2024*

Eelotsusetaotlus – Rahvatervis – Muuks otstarbeks kui inimtoiduks ette nähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad – Määrus (EÜ) nr 1069/2009 – Tunnustamine – Artikli 24 lõike 1 punkt i – Mõiste „loomsete kõrvalsaaduste ladustamine“ – Veo katkestamine, mis võib kesta kuni kaheksa tundi

Kohtuasjas C-85/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberverwaltungsgericht des Landes Sachsen-Anhalti (Saksi-Anhalti liidumaa kõrgeim halduskohus, Saksamaa) 24. jaanuari 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. veebruaril 2023, menetluses

Landkreis Jerichower Land

versus

A.,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen, kohtunikud J. Passer (ettekandja) ja M. L. Arastey Sahún,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A., esindaja: *Rechtsanwalt* J. Hagmann,
- Kreeka valitsus, esindajad: E. Leftheriotou ja A.-E. Vasilopoulou,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B. Hofstätter ja G. Koleva,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT 2009, L 300, lk 1), artikli 24 lõike 1 punkti i tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Landkreis Jerichower Landi (Jerichoweri maakonna omavalitsusüksus, Saksamaa) ja Saksa õiguse alusel asutatud äriühingu A. vahelises kohtuvaidluses seoses sellega, et A-l keelati ladustada loomseid kõrvalsaadusi sisaldavaid veokonteinereid ühes oma ladudest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 1069/2009 põhjendustes 1, 2, 5, 6, 11 ja 36 on märgitud:
  - „(1) Muuks otstarbeks kui inimtoiduks ette nähtud loomsed kõrvalsaadused on inimeste ja loomade terviseriskide võimalikuks põhjustajaks. Varasemad kriisid, mis on seotud suu- ja sõrataudi, transmissiivsete spongioosete entsefalopaatiate (nt veiste spongioosne entsefalopaatia) leviku ja dioksiini esinemisega söödas, on näidanud teatavate loomsete kõrvalsaaduste sobimatu kasutamise tagajärgi inimeste ja loomade tervisele, toidu- ja söödaahela ohutusele ning tarbija usaldusele. Lisaks võib sellistel kriisidel olla laiaulatuslikum kahjulik mõju ühiskonnale tervikuna, mõjutades põllumeeste ja asjaomaste tööstusharude sotsiaal-majanduslikku olukorda ja tarbijate usaldust loomsete saaduste ohutuse suhtes. Haiguspuhangutel võivad olla negatiivsed tagajärjed ka keskkonnale, mitte ainult jäätmete kõrvaldamisega seotud probleemide tõttu, vaid ka seoses bioloogilise mitmekesisusega.
  - (2) Loomsed kõrvalsaadused tekivad peamiselt inimtoiduks mõeldud loomade tapmise ajal, loomsete saaduste, nt piimatoodete tootmisel ning surnud loomade kõrvaldamise ja haigustõrjemeetmete võtmise käigus. Olenemata sellest, kuidas need tekivad, kujutavad nad endast võimalikku riski inimeste ja loomade tervisele ja keskkonnale. Kõnealust riski on vaja piisavalt ohjata, kas kõrvaldades kõnealused saadused ohutul viisil või kasutades neid muul otstarbel, eeldusel et kohaldatakse rangeid nõudeid kaasnevate terviseriskide minimeerimiseks.
- [...]
- (5) Ühenduse tervise-eeskirjad loomsete kõrvalsaaduste kogumise, transpordi, käitlemise, töötlemise, ladustamise, turulelaskmise, jaotamise, kasutamise ja kõrvaldamise kohta tuleks sätestada sidusa ja tervikliku raamistikuna.

(6) Kõnealused üldeeskirjad peaksid olema proportsionaalsed riskiga, mida loomsed kõrvalsaadused kujutavad endast inimeste ja loomade tervisele nende käitlemisel ettevõtjate poolt kogu ahela eri etappides alates kogumisest kuni kasutamise või kõrvaldamiseni. Eeskirjades tuleks arvesse võtta ka nende toimingute ajal tekkivaid keskkonnariske. Ühenduse raamistik peaks vajaduse korral sisaldama tervise-eeskirju loomsete kõrvalsaaduste turulelaskmise, sh ühendusesisese kaubanduse ja impordi kohta.

[...]

(11) Tuleks selgelt sätestada loomseid kõrvalsaadusi käsitlevate eeskirjade peamine eesmärk – nimelt inimeste ja loomade terviseriskide ohjamine ning toidu- ja söödaahela ohutuse kaitse. Käesoleva määruse sätetega peaks olema võimalik neid eesmärke saavutada.

[...]

(36) Muude õigusaktidega, mis on jõustunud pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused) [(ELT 2002, L 31, lk 1)] vastuvõtmist, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 852/2004 (toiduainete hügieeni kohta) [(ELT 2004, L 139, lk 1; ELT eriväljaanne 13/34, lk 319; parandus ELT 2004, L 199, lk 39)], [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 853/2004[, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erireeglid (ELT 2004, L 139, lk 55; ELT eriväljaanne 03/45, lk 14; parandus ELT eriväljaanne 03/46, lk 334),] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. jaanuari 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 183/2005 (millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded) [(ELT 2005, L 35, lk 1)] ja mida täiendab [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. oktoobri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1774/2002[, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirjad (EÜT 2002, L 273, lk 1; ELT eriväljaanne 03/37, lk 92),] määratakse toidu- ja söödakäitlejate esmaseks ülesandeks toimida kooskõlas ühenduse õigusaktidega, mille eesmärk on kaitsta inimeste ja loomade tervist. Vastavalt kõnealustele õigusaktidele peaksid käesoleva määruse alusel toimivad ettevõtjad samuti olema põhivastutajad käesoleva määruse järgimise eest. Kõnealust kohustust tuleks täiendavalt selgitada ja täpsustada seoses jälgitavuse tagamise vahenditega, näiteks loomsete kõrvalsaaduste lahuskogumine ja -edastamine. [...]"

4 Määruse nr 1069/2009 artiklis 1 „Sisu“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses sätestatakse rahvatervise ja loomade tervise-eeskirjad loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete kohta, et vältida ja minimeerida kõnealustest saadustest ja toodetest tulenevaid inimeste ja loomade terviseriske ning eelkõige selleks, et kaitsta toidu- ja söödaahela ohutust.“

5 Määruse artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „loomsed kõrvalsaadused“ – loomade terved kehad või nende osad, loomsed saadused või muud loomset päritolu saadused, mis ei ole ette nähtud inimtoiduks, sh munarakud, embrüod ja sperma;

- 2) „loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooted“ – tooted, mis on saadud loomsete kõrvalsaaduste ühe või mitme töötlemise või töötlustapi tulemusena;
- [...]
- 11) „ettevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes tegelikult kontrollib kõrvalsaadusi või nendest saadud tooteid, sh vedajad, kauplejad ja kasutajad;
- [...]
- 13) „ettevõtte“ – koht, kus toimub loomsete kõrvalsaaduste või nendest saadud toodete käitlemist hõlmav toiming, välja arvatud kalalaev;
- [...]“.
- 6 Määruse artikli 4 „Tootmisahela lähtepunkt ja kohustused“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:
- „1. Niipea kui ettevõtjad loovad loomseid kõrvalsaadusi või nendest saadud tooteid, mis kuuluvad käesoleva määruse reguleerimisalasse, tuvastavad nad need ning tagavad, et neid käideldakse vastavalt käesolevale määrusele (lähtepunkt).
2. Ettevõtjad tagavad nende kontrolli all olevates ettevõtetes kogumise, transpordi, käitlemise, töötlemise, ladustamise, turulelaskmise, jaotamise, kasutamise ja kõrvaldamise igas etapis, et loomsed kõrvalsaadused ja nendest saadud tooted vastavad käesoleva määruse nõuetele, mis seonduvad nende tegevusega.“
- 7 Määruse nr 1069/2009 artikli 7 „Loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete liigitamine“ lõikes 1 on sätestatud:
- „Loomsed kõrvalsaadused liigitatakse kategooriatesse vastavalt inimeste ja loomade terviseriski tasemele kooskõlas artiklites 8, 9 ja 10 sätestatud loeteludega.“
- 8 Selle määruse artikkel 10 „3. kategooria materjal“ on sõnastatud järgmiselt:
- „3. kategooria materjal sisaldab järgmisi loomseid kõrvalsaadusi:
- a) tapetud loomade rümbad ja loomade osad ning tapetud ulukite kehad või kehaosad, mis on kõlblikud inimtoiduks vastavalt ühenduse õigusaktidele, kuid mida ei kavatseta ärilistel kaalutlustel kasutada inimtoiduks;
- b) rümbad ja järgmised osad, mis pärinevad tapamajas tapetud loomadelt, mis on tapmiseelse ülevaatuse põhjal tunnistatud inimtoiduks kõlblikuks, või kehad ja järgmised kehaosad ulukitelt, mis on vastavalt ühenduse õigusaktidele tapetud kasutamiseks inimtoiduks:
- i) selliste loomade rümbad või kehad ja kehaosad, mis on tunnistatud inimtoiduks kõlbmatuks vastavalt ühenduse õigusaktidele, kuid millel ei ilmne mingeid inimestele või loomadele nakkavate haiguste nähte;
- ii) lindude pead;
- iii) järgmiste loomade toornahad ja nahad, kaasa arvatud nahalõiked ja -jäägid, sarved ja jalad, kaasa arvatud randme- ja kämblaluu, põiad, põiapärad ja varbalülid;

- loomad, kes ei kuulu [transmissiivsete spongioosete entsefalopaatiate] suhtes uurimist vajavate mäletsejaliste hulka, ning
  - mäletsejalised, kellel [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta] määruse (EÜ) nr 999/2001[, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioosete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT 2001, L 147, lk 1; ELT eriväljaanne 03/32, lk 289),] artikli 6 lõike 1 kohaselt tehtud test on andnud negatiivse tulemuse;
- iv) seaharjased;
  - v) suled;

[...]“.

- 9 Määruse nr 1069/2009 artiklis 14 „3. kategooria materjali kõrvaldamine ja kasutamine“ on sätestatud:

„3. kategooria materjal:

[...]

- d) töödeldakse, välja arvatud selline 3. kategooria materjal, mis on lagunenu või riknenud nii, et see põhjustab selle toote kaudu vastuvõetamatut inimeste ja loomade terviseriski, ning
- i) kasutatakse põllumajandusloomade, välja arvatud karusloomade sööda tootmiseks, ning lastakse turule kooskõlas artikliga 31, välja arvatud artikli 10 punktides n, o ja p osutatud materjal;

[...]“.

- 10 Selle määruse II jaotis „Ettevõtjate kohustused“ sisaldab artikleid 21–43.

- 11 Määruse artikli 21 „Kogumine ja kategooria tuvastamine ning transport“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Ettevõtjad koguvad, tuvastavad ja transpordivad loomseid kõrvalsaadusi ilma põhjendamatu viivitusega tingimustel, millega hoitakse ära inimeste ja loomade terviseriskid.“

- 12 Määruse artikli 24 „Ettevõtete tunnustamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Ettevõtjad tagavad, et nende kontrollitavad ettevõtted on pädeva asutuse poolt tunnustatud, kui need ettevõtted tegelevad ühe või mitme järgmise tegevusega:

[...]

- i) loomsete kõrvalsaaduste ladustamine;

[...]“.

- 13 Määruse nr 1069/2009 artikli 54 esimese lõigu kohaselt:

„Määrus [nr 1774/2002] tunnistatakse kehtetuks alates 4. märtsist 2011.“

- 14 Määruse nr 1069/2009 artikkel 55 „Üleminekumeede“ on sõnastatud järgmiselt:

„Ettevõtted ja kasutajad, kes on tunnustatud või registreeritud vastavalt määrusele [nr 1774/2002] enne 4. märtsi 2011, loetakse käesoleva määruse alusel vastavalt vajadusele tunnustatud või registreeritud ettevõteteks või kasutajateks.“

Saksa õigus

- 15 25. jaanuari 2004. aasta seaduse loomsete kõrvalsaaduste kõrvaldamise kohta (Tierische-Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz) (BGBl. 2004 I, lk 82) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) (edaspidi „TierNebG“) §-s 1 on sätestatud:

„Käesoleva seaduse eesmärk on rakendada [määrust nr 1069/2009] ning vahetult kohaldatavaid Euroopa Ühenduse või Euroopa Liidu õigusakte, mis on vastu võetud selle määruse alusel või selle rakendamiseks.“

- 16 TierNebG § 12 lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. §-s 1 osutatud otsekohaldatavate õigusaktide, käesoleva seaduse ja selle alusel vastu võetud määruste sätete järgimist ning §-s 1 osutatud otsekohaldatavate õigusaktide, käesoleva seaduse või selle alusel vastu võetud määruse kohaselt antud rakendusaktide sätete järgimist kontrollib pädev asutus [...]

2. Pädev asutus võib juhtumipõhiselt teha ettekirjutusi, mis on vajalikud käesoleva seaduse §-s 1 osutatud otsekohaldatavate õigusaktide ning selle alusel vastu võetud määruste sätete järgimiseks. Seda sätet kohaldatakse ka pärast määruse [nr 1069/2009] artiklis 23 osutatud registreerimist või pärast määruse [nr 1069/2009] artiklis 24 osutatud tunnustamist.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 17 A. sai 10. novembril 2004 oma linnas A asuvale 3. kategooria loomsete kõrvalsaaduste töötlemisettevõttele tunnustuse vastavalt määruse nr 1774/2002 artiklile 17, mis nägi 3. kategooria töötlemisettevõtetele ette sellise tunnustuse saamise kohustuse.

- 18 2016. aastal tegid Jerichoweri maakonna omavalitsusüksuse ametnikud A. poolt linnas B käitatavas laos läbiviidud kontrolli käigus kindlaks, et määruse nr 1069/2009 artiklis 10 viidatud 3. kategooriasse kuuluvaid rümbajäätmeid ja loomseid lihajääke sisaldavad veokonteinerid olid paigutatud külmutusseadmega varustatud poolhaagisesse. Ametnikud märkisid ka, et mõned rümbad olid lagunemise staadiumis, laohoone põrand oli kaetud vedelikega, milles olid tõugud, need vedelikud imbusid välja konteineritest ning laohoone nurkades leidis hiirte ja rottide väljaheiteid.

- 19 Jerichoweri maakonna omavalitsusüksuse ametnikud tuvastasid, et 3. kategooria materjali vedu ja ladustamine toimus järgmiselt. Kõigepealt koguti konteinerid tootjatelt kokku ja veeti viie sõidukiga linnas B asuvasse lattu. Seejärel laaditi konteinerid, nende sisu käitlemata, selles laos otse külmutuspoolhaagisesse. Konteinerid jäid poolhaagisesse üldjuhul kaheks tunniks, kuid see aeg võis teatavatel erijuhtudel siiski olla kuni kaheksa tundi. Pärast kõikide veokonteinerite kokku

kogumist veeti need külmutuspoolhaagisega veoautoga kuni töötlemisettevõtte, mida A. käitas linnas A. Konteinerite puhul, mis ei olnud õhu- ega veekindlad, oli tegemist enamasti tavapärase jäätmemahutitega (240 liitrit) ja nn *Eurobox*-jäätmekonteineritega (600 liitrit).

- 20 Jerichoweri maakonna omavalitsusüksus keelas 4. jaanuaril 2017 TierNebG § 12 lõike 2 alusel tehtud otsusega A-l ladustada loomseid kõrvalsaadusi tema linnas B asuvas laos põhjusel, et sellel äriühingul ei olnud selleks määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tähenduses tunnustust.
- 21 Pärast selle otsuse peale esitatud vaide rahuldamata jätmist esitas A. kaebuse Verwaltungsgerichtile (halduskohus, Saksamaa). See kohus tühistas selle otsuse põhjendusel, et veo lühiajalist katkestamist, ilma et see katkestus oleks seotud konteinerite tühjendamise või vahetusega, ei saa pidada loomsete kõrvalsaaduste ladustamiseks määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tähenduses.
- 22 Jerichoweri maakonna omavalitsusüksus esitas Verwaltungsgerichti (halduskohus) otsuse peale apellatsioonkaebuse Oberverwaltungsgericht des Landes Sachsen-Anhaltile (Saksi-Anhalti liidumaa kõrgeim halduskohus, Saksamaa), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul sõltub põhikohtuasja lahendus määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punktis i kasutatud mõiste „ladustamine“ tõlgendamisest, kuna 4. jaanuari 2017. aasta otsus, millega see omavalitsusüksus keelas A-l loomseid kõrvalsaadusi linna B laos ladustada, põhines asjaolul, et raskeveokiga veetavaid loomseid kõrvalsaadusi sisaldavaid konteinereid hoiti mõne tunni jooksul selles laos.
- 24 Neil asjaoludel otsustas Oberverwaltungsgericht des Landes Sachsen-Anhalt (Saksi-Anhalti liidumaa kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse [nr 1069/2009] artikli 24 lõike 1 punkti i tuleb tõlgendada nii, et mõiste „ladustamine“ hõlmab veo katkestamist, mille vältel laaditakse 3. kategooria loomseid kõrvalsaadusi sisaldavad konteinerid teise veokisse, kuhu need jäävad enne töötlemisettevõttesse toimetamist – kuni 8 tunniks – seisma, ilma et materjali käideldaks või teistesse konteineritesse ümber laaditaks?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 25 Oberverwaltungsgericht des Landes Sachsen-Anhalt (Saksi-Anhalti liidumaa kõrgeim halduskohus, Saksamaa) soovib oma ainsa eelotsuse küsimusega teada, kas määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tuleb tõlgendada nii, et selles viidatud mõiste „ladustamine“ hõlmab veo mõne tunni pikkust katkestamist, mis võib kesta kuni kaheksa tundi, mille jooksul laaditakse 3. kategooria loomseid kõrvalsaadusi sisaldavad veokonteinerid ühest veokist teise enne nende vedu töötlemisettevõttesse, ilma et neid loomseid kõrvalsaadusi selle katkestuse ajal käideldaks või teistesse veokonteineritesse ümber laaditaks.
- 26 Sellega seoses tuleb meenutada, et määruses nr 1069/2009 liigitatakse loomsed kõrvalsaadused kolme konkreetse kategooriasse (1., 2. ja 3. kategooria) vastavalt sellele, millisel tasemel riski need võivad inimeste ja loomade tervisele põhjustada. Konkreetsemalt kuuluvad 3. kategooriasse materjalid, mida liidu seadusandja on pidanud madala riskiteguriga materjaliks, samas kui

1. ja 2. kategooriasse kuuluvate materjalide puhul esineb suur oht inimeste ja loomade tervisele, kusjuures 1. kategooria materjalid kujutavad endast kõige suuremat riski (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus Toropet, C-836/19, EU:C:2021:668, punkt 41).
- 27 Selle määruse artikli 24 lõiget 1 – mille kohaselt peab nende ettevõtete käitajatel, kes tegelevad mõne selles sättes nimetatud tegevusega, mille hulgas on punktis i nimetatud loomsete kõrvalsaaduste ladustamine, olema tunnustus – ei kohaldata loomsete kõrvalsaaduste veo tegevusele (vt selle kohta 23. mai 2019. aasta kohtuotsus ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, punkt 42).
- 28 Kuna põhikohtuasja vastustajal ei ole sellist tunnustust linnas B käitatava lao jaoks, siis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus seda, kas põhikohtuasjas kõne all oleva veo katkestamist tuleb pidada selle veo osaks ja kas selle puhul ei ole seega vaja tunnustust või kuulub see mõiste „ladustamine“ alla määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tähenduses.
- 29 Sellega seoses tuleb märkida, et määruses ei ole seda mõistet määratletud ja nimetatud määruse artikli 24 lõike 1 punkti i sõnastus üksi ei võimalda seda mõistet selgelt tõlgendada.
- 30 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osa sätte on (23. novembri 2021. aasta kohtuotsus IS (eelotsusetaotluse õigusvastatus), C-564/19, EU:C:2021:949, punkt 104 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Mis puudutab määruse nr 1069/2009 artikli 24 konteksti, siis tuleb märkida, et vastavalt selle määruse artikli 4 lõigetele 1 ja 2 on ettevõtjad, kes toodavad selle määruse kohaldamisalasse kuuluvaid loomseid kõrvalsaadusi või nendest saadud tooteid, kohustatud tagama, et need loomsed kõrvalsaadused vastavad selle määruse eeskirjadele nende loomsete kõrvalsaaduste kogumise, vedamise, käitlemise, töötlemise, ladustamise, turulelaskmise, jaotamise, kasutamise ja kõrvaldamise igas etapis (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus Toropet, C-836/19, EU:C:2021:668, punkt 55).
- 32 Lisaks tuleb rõhutada, et määruse nr 1069/2009 põhjenduse 36 kohaselt peavad ettevõtjad olema selle määruse järgimise eest põhivastutajad, et kaitsta inimeste ja loomade tervist. Sellega seoses on ettevõtjad kohustatud järgima nimetatud määruse nõudeid, mis kehtivad nende tegevusele loomsete kõrvalsaaduste käitlemisel (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus Toropet, C-836/19, EU:C:2021:668, punkt 56).
- 33 Lisaks nõuab määruse nr 1069/2009 artikli 21 lõige 1, et ettevõtjad veaksid loomseid kõrvalsaadusi „põhjendamatu viivitusega“ tingimustel, millega hoitakse ära inimeste ja loomade terviseriskid. Kuigi see määrus ei välista põhimõtteliselt võimalust vedu katkestada, keelab see seega liiga pikad veoajad.
- 34 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, nähtub eelotsusetaotlusest, et kõigepealt toimub käesoleval juhul põhikohtuasjas kõne all olev tegevus veo katkestamise ajal ja see ei ole osa maanteeveost liikuvus sõidukis või selle peal, vaid sellega tegeletakse laos. Lisaks asub 3. kategooria materjal õiguspäraselt, organiseeritult ja plaanipäraselt põhikohtuasja vastustaja ruumides tema tahtliku otsuse alusel, mitte aga veoprotsessi ettenägematu katkemise või katkestamise tõttu, mille eesmärk on järgida sõidukijuhile õigusnormidega ette nähtud puhkeajaga. Lõpuks ei viita eelotsusetaotluses kirjeldatud asjaolud

mitte ainult sellele, et laos ladustamine on sagedane, vaid ka sellele, et põhikohtuasja vastustaja ei ole võtnud kasutusele meetmeid saastumise vältimiseks ja ruumide korrapäraseks puhastamiseks, mis võib ohustada toidu- ja söödaahela ohutust.

- 35 Mis puudutab loomseid kõrvalsaadusi käsitlevate õigusnormidega taotletavaid põhieesmärke, siis nähtub määruse nr 1069/2009 artiklist 1 ning põhjendustest 2, 5, 6 ja 11, et need eesmärgid on ohjata piisavalt inimeste ja loomade terviseriske, säilitada toidu- ja söödaahela ohutus ning kehtestada tervise-eeskirjade sidus ja terviklik raamistik, mis oleks proportsionaalne terviseriskiga, mida loomsete kõrvalsaaduste käitlemine ettevõtjate poolt kogu ahela eri etappides alates kogumisest kuni kasutamise või kõrvaldamiseni endast kujutab (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus Toropet, C-836/19, EU:C:2021:668, punkt 52).
- 36 Sellest tuleneb, et liidu seadusandja soovis, et inimeste ja loomade terviseriske ohjatakse sobival ja proportsionaalsel viisil kogu loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ajal (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus Toropet, C-836/19, EU:C:2021:668, punkt 53).
- 37 Seega tuleb mõistet „ladustamine“ määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tähenduses käsitada nii, et see hõlmab loomsete kõrvalsaaduste veo katkestamist ja nende ühest veovahendist teise ümberlaadimist ning nende võimalikku mahalaadimist ajutise ladustamise eesmärgil, et vedada need seejärel edasi teistesse ettevõtetesse nende edasiseks töötlemiseks. Sellest järeldub, et selle lao käitajal, kus selliseid toiminguid tehakse, peab olema selle määruse artikli 24 kohane tunnustus.
- 38 Järelikult tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 1069/2009 artikli 24 lõike 1 punkti i tuleb tõlgendada nii, et selles viidatud mõiste „ladustamine“ hõlmab veo mõne tunni pikkust katkestamist, mis võib kesta kuni kaheksa tundi, mille jooksul laaditakse 3. kategooria loomseid kõrvalsaadusi sisaldavad veokonteinerid ühest veokist teise enne nende vedu töötlemisettevõttesse, ilma et neid loomseid kõrvalsaadusi selle katkestuse ajal käideldaks või teistesse veokonteineritesse ümber laaditaks.

Kohtukulud

- 39 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus), artikli 24 lõike 1 punkti i

tuleb tõlgendada nii, et

selles viidatud mõiste „ladustamine“ hõlmab veo mõne tunni pikkust katkestamist, mis võib kesta kuni kaheksa tundi, mille jooksul laaditakse 3. kategooria loomseid kõrvalsaadusi sisaldavad veokonteinerid ühest veokist teise enne nende vedu töötlemisettevõttesse, ilma

et neid loomseid kõrvalsaadusi selle katkestuse ajal käideldaks või teistesse veokonteineritesse ümber laaditaks.

Allkirjad